

nibus suis possessionibus» escr. de Talarn de 1389, «declaram los dits pagesos ésser obligats e tenguts dar e pagar, per cascun *capmàs*, sexanta sous barcelonesos, a rahó de vint milia per mil ---» en la Sentència de Guadalupe (1486)

Bast-Bass, en llur glossari b-ll, 391-2, estudien bé el significat del terme, agermanant-lo amb altres com postos paral·lels com *cap-rec*, *caput-aquis*, *caput-ecclesiae*, i en donen encara d'altres docs. començant per un de Cuixà de 969, Pall. 1091, Roda Rib 1092, Tavernoles 1099, 1127 Stes Creus, 1183 Vilosell També **capmasoveria* sota la forma llatina *caput masueria* en un doc de 1042 referent a *Amennoleles* (=Manonelles)

Afegim-hi dos d'anteriors, de Ribagorça, amb altra accepció: «donamus --- Scte Marie de Ovarra quatuor *capudmasos* in castro et villa de Fantova --- est ubi dicitur ad Pares altas, nomine Guolferus, et uxor eius Adolina, et alium ubi dicunt ad Torrente, cum eccl de Sancta Eulalia, nomine Asner, et uxor --- et alium ubi dicitur ad Villarzel, nomine Oriol, et alium sursum in villa Fantova --- istos quatuor *capudmassos* --- donamus --- cum domibus, edificiis, terris, vineis, ortis, cannamaribus --- cultum et incultum --- cum omnis que in antea augmentare, comparare --- potuerint ---» a 863, Serrano Sanz, *Not Doc Hí Ribag*, 258-63, el qual sembla que vacilla entre entendre que *capmàs* volia dir 'serf encarregat d'un mas' (CAPUT MANSI) o que es pensava bàsicament en el mas, i estant-hi adscrit el serf inseparablement el presentaven com a part integrant del bé territorial donat: allò s'ha de descartar, vista l'equiparació amb *cap-rec*, *cap-ecclesia* etc, i també, pel context, encara que aquest no s'oposi del tot a l'equívoc; la segona interpretació és més probable, però com a acc. accessòria, desenrotllada secundàriament sobre l'altra.

Car també a Ribag, l'acc. bàsica, ja indicada: «Carta de 6 *capdemasos* de Ballabrica [Vallabriga, enfront d'Ovarra, a l'altra banda del congost de la Croqueta] --- sex *capudmasos* [repetit cinc o sis cops] in villa de Ballabrica --- quarta et quinta *capudmassia* sunt in fundus villae ---» c. 910, *ibid*, 255-6. La forma *capdemasos* no s'ha d'interpretar com *cap + de + mas* sinó com a resultat fonètic català de CAP(I)TE-MANSUS Un equívoc semblant s'ha produït en doc. del Du C. i en un de Tavernoles, dels quals tracten (crec amb poc encert) Bast-Bass a continuació. També en un doc de Sopenira, S. XIII, *Congr. Ll. Cat*, c. a la p. 434, i *capmàs* en el *DAG*

Fou també aragonès «las ditas casas del *Cabomaso* --- el dito *cabomaso* o *eredamiento*», doc. de Panzano (Osca) a 1274 (Nav. Tomás, *Do Ling Ar*, 29.6, 29.32), «el *cabomaso*, no és la casa principal, a la qual assí como de rayç, pertenecen todas las heredades que se venden», *Fueros de Aragón* de c. 1300 (Tilander, § 192.9); i *capud manso* «casa principal» en el *Vidal Mayor*, 7.17.6.

En oc, documentat des de c. 1120 fins avui, sobretot en el Roergue, però també al Carcí, Albigès, Limoges, Bordeus, Armanhac i Marsella; fr. ant. i mj. *chiefmès*

«principal manoir, chef-lieu» a Normandia, Picardia i Borgonya; i de *capite mansi* a. 1120 en Hug de Flaigny; segons un estudi de Bruch, *ZRPb* LV, 449-53, que cau en la interpretació errònia que ja he rebutjat.

I oc *capmàs* «chef-lieu d'un domaine», doc. des de c. 960 en la forma llatina *capmansum*, *caputmansus*, aa 879, 942, a Roergue, Llemosí, Alvèrnia i Llgd (*BhZRPb* cxv, 199).

Modernament tenim: a Tolosa, *cammas* «hameau» (Doujat), «al *cammas* de Lasbordos dien qu'y a 'n oustal de Goudouli; les *cammassiés* 'paysans' ---», Visner; Tarn *cammas* «hameau ---», Gary (cf. *mas* 'hameau', *ibid*). En el *Dict Top* de l'Aude per Sabarthès compto 50 casos de *Le Cammas* ---, un *Le Cammazet*, 17 *Le Cammazou* (forma més antiga *Camazio* a. 1340); tots són a l'O dins el dept: els més orientals pertanyen als cantons de Belcaire, Eixalabra, Limós, St. Hilari, Carcassona, Alzona, Saissac i Mas-Cabardès En el del Cantal hi ha un *Cammas*, abans *Capmàs*, vill. t. Senezergues; i un village i una ferme *La Capmaï*, -ay (*Capmax* a. 1650), tots dos prop de Maurs. En el Gers *Capmàs*, avui pronunciat *kammàs*, és propi del NE, o sigui la Lomanha (Polge, *Mél Phil Gersoise* 1964, 57) Veg encara Spitzer, *ZRPb* LVII, 574ss. i *FEW* II, 343b, § 1 (v *caput*) i n 51.

DERIV: *Capmasat*: els pagesos de St. Julià de Cerdanyola (Rip.) es divideixen en *kammazáts* 'grans propietaris' i *magallers* 'els antics cabalers que els havien donat terres a artigar': hi ha una qüestió entre uns i altres (1964) sobre si s'han de partir o no les terres comunals. Cf. amb aquests *capmasats* els *caput mansi* «primogenitus, domus quae pertinent ad primogenitum» en Du C.; i *cabmases* en el Cart. de Tavernoles a. 1112 (p. 119 (2)). El ross. *capmassat* 'amoïnàt' potser és el mateix mot: «ne són tot *cap-maçat* encara. / Hom se pot més amusar! / Ahirt me vai volguer mascar ['disfressar']: / d'un poc més me fai estossar!», Saissat (*Perpiny.*) (gloss.: 'capficat'); tanmateix tant la ss sorda com el sentit semblen indicar més aviat un derivat de *maça*, cf. it. *ammazzare*. O bé hi ha encreuament dels dos radicals.

Capmasia és freqüent al *Spill* de Castellbò, de 1518: «si venen la llar o *capmasia*, se acostuma de pagar lo terç --- si venan de troça a troç, que no paguen res» doc. d'Altron, 121r^o; 122r^o; «*Campmasies* de Biuze: en lo dit lloc de Biuze, que és despoblat, havie nou albercs o *campmasies*, les quals are posseheixen los següents (9) --- tots habitants del lloc de Leborcí» 127r, «si compren una *campmasia* lo comprador pague lo terç» a Llessui 118 v°, «A. C. fa, per la *capmasia* de Montanera ---» t. Llessui, 111v^o, «no fa res sinó lo terç com se ven la *campmasia*» Surp 116r i tres cops més, a Surp, 123v. Avui, per influència de *maser* sembla haver-se modificat en «*La Cammaseria*» (*kammazeria*), partida de muntanya a l'O. de les Bordes de Senyús, a la vall de Cabó (1957), i es deu referir a l'antic lloc principal d'aquest grup de bordes, aigües amunt dins la vall del poble.

Mesó f [1178] o *maisó*, ant. 'estatge, residència', del ll. MANSIO, -ŌNIS, 'permanència', 'lloc on ens que-